

MARIAN TATARA

DZIEDZICTWO
SŁOWACKIEGO
W POEZJI POLSKIEJ
OSTATNIEGO PÓŁWIECZA
1918-1968

STUDIA
DZIEWIĘTNASTOWIECZNE
ROK ROMANTYZMU 2022

**DZIEDZICTWO
SŁOWACKIEGO
W POEZJI POLSKIEJ
OSTATNIEGO PÓŁWIECZA
1918-1968**

S
STUDIA
DZIEWIĘTNASTOWIECZNE
ROK ROMANTYZMU 2022

ROK ROMANTYZMU
2022

TOM II

MARIAN TATARA

DZIEDZICTWO
SŁOWACKIEGO
W POEZJI POLSKIEJ
OSTATNIEGO PÓŁWIECZA
1918-1968

INSTYTUT
LITERATURY

KRAKÓW

© Copyright by Marian Tatar 2021

Redaktor naukowy tomu: prof. Kazimierz Wyka
Redaktor naukowy serii: prof. dr hab. Bogusław Dopart
Opracowanie redakcyjne: Grażyna Plater

Okładkę projektował Lesław Sławiński
Wydanie II

ISBN 978-83-8138-537-4 (druk)
ISBN 978-83-8138-538-1 (on-line, pdf)
<https://doi.org/10.12797/9788381385381>

Dofinansowano ze środków Ministerstwa Kultury,
Dziedzictwa Narodowego i Sportu w ramach projektu Kanon Polski

Okładkę opracowano na podstawie fotografii dostępnej w serwisie Polona:
Henryk Podgębski (1890-1945), Pałac Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu, Warszawa (przed 1939 r.)

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA
ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel./faks: 12 431-27-43, 12 421-13-87
e-mail: publishing@akademicka.pl
Księgarnia internetowa: <https://akademicka.com.pl>

INSTYTUT LITERATURY
ul. Smoleńsk 20/12, 31-112 Kraków
e-mail: wydawnictwo@instytutliteratury.eu
<https://sklep.instytutliteratury.eu/>

Spis treści

CZĘŚĆ I

Rozdział I. Od poezji wieszczkiej do stereotypu	9
Rozdział II. Słowacki w służbie rewolucji i ojczyzny	31
Rozdział III. Rekwizyt retoryczny	59

CZĘŚĆ II

Rozdział IV. W oczach pseudoklasyka i naturalisty	83
Rozdział V. Między racjonalizmem a romantyzmem	107
Rozdział VI. Słowacki w kontekście nadrealizmu	133

CZĘŚĆ III

Rozdział VII. Drugi Słowacki	159
Rozdział VIII. Pod znakiem Piasta Dantyszka i ogórka	197

ZAKOŃCZENIE	217
-------------	-----

Bibliografia	227
--------------	-----

Ewa Modzelewska-Opara, <i>Obecność Juliusza Słowackiego w poezji współczesnej. Rekonesans</i>	233
--	-----

Nota od redakcji	249
------------------	-----

Streszczenie	251
--------------	-----

Summary	253
---------	-----

Indeks nazwisk	255
----------------	-----

CZĘŚĆ I

Rozdział I

Od poezji wieszczej do stereotypu

Do legendy literackiej dwudziestolecia międzywojennego przeszła głośna recytacja *Mochmackiego*. Twórcę tego utworu, występującego pod pseudonimem Jan Lechoń, rozentuzjasmowana publiczność od razu pasowała na następcę wielkich romantyków, szczególnie zaś Słowackiego. Opinię tę nie tylko podtrzymywał, lecz i pogłębił wydany w 1920 r. *Karmazynowy poemat*. Jak świadczą wspomnienia, pseudonim poety skojarzył się czytelnikom jego wierszy z *Lillą Wenedą* i z jej autorem¹. A powierzenie jemu właśnie misji napisania wstępu do zbiorowego wydania dzieł Słowackiego pod redakcją Manfreda Kridla i Leona Piwińskiego w 1930 r. utwierdziło publiczność w przekonaniu, że Lechoń jest spadkobiercą najbardziej romantycznego z naszych poetów. Zjawisko to, raczej natury socjologicznej niż historycznoliterackiej, powoduje, że zagadnienie dziedzictwa twórczości Słowackiego w poezji polskiej XX w. należy rozpatrywać, zaczynając od Lechonia.

Opinię o istnieniu dziedzica wielkiej tradycji romantycznej spowodowały głównie dwa czynniki: temat i patos. W pierwszym rzędzie należy podkreślić odrębność tematyki poruszonej przez Lechonia. *Karmazynowy poemat* był zbiorkiem monotematycznym. Jest w nim mowa wyłącznie o Polsce i sprawach ogólnonarodowych, szczególnie aktualnych w pierwszych latach narodzin II Rzeczypospolitej. Owa tematyka, tak odróżniająca debiut naszego poety od debiutów jego kolegów ze Skamandra, jest jednak z drugiej strony traktowana przez niego zupełnie odmiennie niż przez ówczesną popularną poezję żołnierską i patriotyczną. Nie spotykamy w interesującym nas zbiorze – jak to wykazał Ireneusz Opacki – zużytych już odwołań do historii, a więc do Cecory, Somosierry, Olszynki Grochowskiej, Ostrołęki, Raclawic, do królów i książąt piastowskich, Kościuszki, księcia Józefa, Traugutta, męża zapowiedzianego imieniem 44, do ułana przekomarzającego się z dziewczyną, do panienki

---

¹ Por. R. Malczewski, *Śpiew*, [w:] S. Baliński [et al.], *Pamięci Jana Lechonia*, Londyn 1958, s. 35.

z białego dworku żegnającej brata, narzeczonego czy ukochanego idącego w bój o Polskę, do kos, szabel, lanc i bagnatów. Lechoń odrzucił bowiem stereotypy wyrosłe z tradycji Wincentego Pola, Franciszka Kowalskiego, Stefana Garczyńskiego, a więc romantycznych poetów niższego lotu, z tradycji, która ukształtowała się głównie po powstaniu listopadowym i na długi czas wypracowała łatwy model patriotycznego wiersza o piosenkowo-melicznej proveniencji². Musimy przy tym pamiętać, że dzięki piosence, wierszykom oraz obrazom i ilustracjom powielającym wielokrotnie te same zbitki słowne i pojęciowe oraz te same sytuacje wytworzyły się w społeczeństwie polskim mechaniczne wprost reakcje na podobne zjawiska³.

Odrzucenie popularnej tradycji romantycznej i postromantycznej było odcieciem się Lechonia od nurtu poezji reprezentowanego między innymi przez Or-Ota, Słońskiego, Relidzińskiego czy najwybitniejszego z nich Józefa Mączkę. Opozycja Lechonia z jednej strony w stosunku do popularnej poezji patriotycznej i z drugiej w stosunku do jego kolegów ze Skamandra, reprezentujących w owej chwili nowoczesną, nieobciążoną serwitutami patriotycznymi lirykę powstającą w państwie budzącym się do życia, zmuszała do wyznaczenia mu miejsca w nowo kształtującym się obrazie literatury polskiej. Ponieważ tworzył on poezję patetyczną i niezbyt łatwą, gdyż obfitującą w cały szereg nowych aluzji i odwołań, tym razem do wielkiej poezji romantycznej i Wyspiańskiego, więc siłą rzeczy Lechoń został uznany za tego, kto ma najwięcej danych do objęcia berła wieszczka narodowego.

W jakiej mierze tego typu zjawisko odpowiadało rzeczywistości, a w jakim stopniu było wynikiem złudzeń i niewłaściwej interpretacji *Karmazynowego poematu*? Wyjaśnienie może dać jedynie uważne odczytanie owego tomiku.

Jest to chyba jeden z najszczuplejszych zbiorów poetyckich opublikowanych w Polsce. W pierwszym wydaniu zawierał tylko siedem dłuższych wierszy: *Herostrates*, *Duch na seansie*, *Jacek Malczewski*, *Sejm*, *Polonez artyleryjski*, *Mochnacki*, *Piłsudski*. Tworzą one trzy odmienne grupy: do pierwszej zaliczyć należy *Herostratesa* i *Ducha na seansie* – wiersze odrzucające pewne tradycje, do drugiej *Jacka Malczewskiego* i *Sejm* – wiersze ostrzeżenia, do trzeciej *Polonez artyleryjski*, *Mochnackiego* i *Piłsudskiego* – wiersze-wskazania na odmienne tradycje i wartości przy równoczesnym ostrzeżeniu przed niebezpieczeństwami tkwiącymi wewnątrz społeczeństwa polskiego.

I tak *Herostrates* jest często uznawany za utwór wyjątkowo trafnie charakteryzujący stosunek młodej literatury do problematyki patriotycznej i społecznej tuż

² I. Opacki, *Wokół Karmazynowego poematu*, „Pamiętnik Literacki” R. LVII, 1966, z. 4, s. 452-454.

³ Fenomen tworzenia się stereotypów patriotycznych w malarstwie polskim szczegółowo omawia M. Porębski (*Malowane dzieje*, Warszawa 1962), wielokrotnie wspominając o ścisłym powiązaniu malarstwa z ówczesną poezją w ich kształtowaniu.

po odzyskaniu niepodległości. „A wiosną – niechaj wiosnę, nie Polskę zobaczę”⁴ – to jeden z obiegowych cytatów, mających wskazać istnienie powszechnej tendencji do odrzucania obowiązków ciężących na literaturze polskiej w dobie rozbiorów. Tego typu odczytanie wiersza prowadzi w konsekwencji do nierzadko spotykanego sądu, że między *Herostratesem* a resztą zbioru istnieje wewnętrzna sprzeczność⁵. Poeta bowiem nie chce więcej słyszeć o sprawach publicznych, a mimo to o niczym innym nie potrafi mówić. Tytuł wiersza jest dwuznaczny, jak dwuznaczny w tej stylizacji jest sam *Herostrates*. Czy legendarny podpalacz ma stać się patronem poezji Polski niepodległej? Do tego wniosku mogłoby skłaniać wspomniane poprzednio odczytanie wiersza.

Stek inwektyw, jakimi zostaje obrzucona Polska, rozpoczyna aluzja do Słowackiego. „Papuga wszystkich ludów” z Lechoniowym dodatkiem „w cierniowej koronie”. Zestawienie to nader pouczające. Cierniowa korona to korona Chrystusa, to przywołanie Mickiewiczowskiego hasła „Polska Chrystusem narodów”, to rekwizyt z okresu żałoby narodowej po 1863 r., to galicyjskie rozumienie romantyzmu wywodzące się od Kornela Ujejskiego, a przede wszystkim z *Chorału*. Ostry ton inwektywy Słowackiego narzuca naszej pamięci utwór, z którego ona się wywodzi – *Grób Agamemnona*. Poeta romantyczny, który nie szczędził współczesnym sobie bolesnych słów wyrzutu, zostaje obrany za patrona, za tego, kto uprawomocnia gorzkie prawdy wypowiedane pod adresem rodaków. Romantyk biadał nad tym, że nie potrafimy konsekwentnie walczyć o swą wolność, że nasze Maciejowice nie mogą się równać z Cheroneą, a Termopile i Leonidas są nie do pomyślenia w polskich warunkach. W wolnej już Polsce są to sprawy nieaktualne, ale aktualne stają się inne problemy.

Herostrates polski ma zniszczyć Łazienki Królewskie, teatr na wyspie i zabić Kilińskiego. Łazienki i teatr na wyspie są ściśle związane z osobą swego twórcy, ostatniego króla polskiego, i równocześnie z atakiem podchorążych i spiskowców na Belweder w 1830 r. Z drugiej znów strony miejsca owe uzyskały nową rangę dzięki *Nocy listopadowej* Wyspiańskiego. Na terenie Łazienek odbywa się misterium śmierci i zmartwychwstania. Między ukochanym pałacykiem króla Stasia i greckim Eleusis został położony znak równania. W ten sposób antyczny archetyp został przeniesiony na grunt polski i zaczął odgrywać nową rolę. Lechoń każe *Herostratesowi* zniszczyć doszczętnie polskie Eleusis, by nie zasłaniało widoku. Każe też zabić i włóczyć trupa organizatora pierwszego powstania w Warszawie. W tym wypadku chodzi poecie nie o historycznego Kilińskiego, ale o tego, którego zielone oczy świecą się na Starym Mieście, a więc o bohatera *Uspokojenia* Słowackiego. *Noc listopadowa* i *Uspokojenie* to znaki wywoławcze ściśle określonych postaw, stosunku do sprawy walki o niepodległość.

⁴ Wszystkie utwory Lechonia cytuję wg: J. Lechoń, *Poezje*, Warszawa 1957.

⁵ Por. T. Terlecki, *Dwa profile Jana Lechonia*, [w:] *Pamięci Jana Lechonia*, s. 21.

Bibliografia

Źródła

- Baczyński K. K., *Utwory zebrane*, Kraków 1961.
- Baliński S., *Wieczór na Wschodzie*, Warszawa 1928.
- Broniewski W., *Wiersze zebrane*, Warszawa 1955.
- Brzękowski J., *Wybór poezji*, Warszawa 1966.
- Flukowski S., *Mit*, [w:] S. Flukowski, *Wybór wierszy 1926-1962*, Warszawa 1963.
- Gajcy T., *Utwory zebrane*, Warszawa 1952.
- Grochowiak S., *Kanon*, Warszawa 1965.
- Grochowiak S., *Król*, „Współczesność” 1958, nr 31/21.
- Grochowiak S., *Król IV*, „Dialog” 1963, nr 1.
- Grochowiak S., *Wybór wierszy*, Warszawa 1965.
- Lechoń J., *Poezje*, Warszawa 1957.
- Peiper T., *Żywe linie. Poezje*, Kraków 1924.
- Piętak S., *Zbieg*, [w:] S. Piętak, *Poezje zebrane*, Warszawa 1964.
- Przyboś J., *Kwiat nieznanany*, Warszawa 1968.
- Przyboś J., *Na znak*, Warszawa 1965.
- Przyboś J., *Narzędzie ze światła*, Warszawa 1958.
- Przyboś J., *Poezje zebrane*, Warszawa 1959.
- Przyboś J., *Więcej o manifest*, Warszawa 1962.
- Rymkiewicz A., *Tropiciel*, [w:] A. Rymkiewicz, *Poematy i wiersze*, Warszawa 1959.
- Sebyła W., *Koncert egotyczny – Poemat refleksyjny*, [w:] W. Sebyła, *Wiersze wybrane*, Warszawa 1958.
- Słowacki J., *Dzieła*, red. J. Krzyżanowski, Wrocław 1959.
- Stern A., *Wiersze dawne i nowe*, Warszawa 1957.
- Szczawiej J., *Imię nam Polska. Antologia*, Warszawa 1958.
- Szenwald L., *Utwory poetyckie*, Łódź 1946.
- Wierzyński K., *Poezje zebrane*, Londyn–Nowy Jork 1958.
- Wołoszynowski J., *Wiersze wybrane*, Warszawa 1958.
- Zagórski J., *Święty Andrzej*, „Apel”, nr 41, dod. do „Kuriera Porannego” 1938, nr 244.
- [Żeromski S.] Katerla J., *Róża*, Kraków 1909.

Opracowania

- Balicki S. W., *O Mazepie Słowackiego*, „Teatr” 1949, nr 4.
- Baliński S. [et al.], *Pamięci Jana Lechonia*, Londyn 1958.
- Barabasz W., *Wypiański na tle romantyzmu*, Lwów 1932.
- Bartelski L., *Genealogia ocalonych. Szkice o latach 1939-1944*, Kraków 1963.
- Bartelski L., *Polegli w walce*, „Gazeta Ludowa” 1946, nr 69.
- Barthes R., *Mit dzisiaj*, „Poezja” 1967, nr 11.
- Bieńkowski Z., *Poezja i niepoezja. Szkice*, Warszawa 1967.
- Bieńkowski Z., *Za grzechy moderny*, „Twórczość” 1959, nr 9.
- Bocheński A., *List do redakcji*, „Tygodnik Warszawski” 1948, nr 9.
- Boleski A., *W sferze wyobraźni poetyckiej Juliusza Słowackiego. Główne motywy obrazowania*, Łódź 1960.
- Braun J., *Bronię romantyzmu*, „Tygodnik Warszawski” 1948, nr 7.
- Braun J., *Dwugłos*, „Tygodnik Warszawski” 1948, nr 28.
- Braun J., *Katolicyzm a machiawellizm*, „Tygodnik Warszawski” 1948, nr 12.
- Braun J., *Mesjanizm a kryzys ideowy Europy*, „Tygodnik Warszawski” 1948, nr 22.
- Braun J., *W czym aktualność romantyzmu*, „Tygodnik Warszawski” 1948, nr 21.
- Breton A., *Poèmes*, Paris 1948.
- Broniewski W., Historia romantyczna, rkp. w Muzeum Broniewskiego,teczka XXXIV: Pamiętnik.
- Broniewski W., Poglądy Słowackiego na sztukę według *Beniowskiego*, rkp. w Muzeum Broniewskiego,teczka XXXI.
- Broniewski W., Rząd dusz jako jedna z naczelných tendencji romantyzmu polskiego, rkp. w Muzeum Broniewskiego,teczka XXI.
- Brzękowski J., *Integralizm w czasie*, [w:] J. Brzękowski, *Wyobrażenia wyzwolona. Szkice i wspomnienia*, Warszawa 1966.
- Brzękowski J., *O klasycznym i romantycznym widzeniu poezji*, „Wymiary” 1938, nr 5.
- Brzękowski J., *Poezja integralna. Elementy i struktura, budowa, poezja stosowana a poezja proletariacka*, Warszawa 1933.
- Bujnicki T., *Między poetyką a ideologią*, „Miesięcznik Literacki” 1968, nr 5.
- Bujnicki T., *Władysław Broniewski, „Przyjacielu, los nas poróżnił...”*, [w:] *Liryka polska. Interpretacje*, red. J. Prokop, J. Sławiński, Kraków 1966.
- Chałasiński J., *Polska leży w Europie*, „Odrodzenie” 1946, nr 9.
- Chmielowiec M., *Próba „popularnej” recenzji*, „Kultura” 1939, nr 18.
- Chrzanowski I., *Czy Lilla Weneda jest arcydziełem*, [w:] I. Chrzanowski, *Studia i szkice. Rozbiory i krytyki*, t. II, Kraków 1939.
- Cywiński S., *Przeżyte kształty (o Róży Żeromskiego)*, „Dziennik Wileński” 1931, nr 248.
- Czernik S., *T. Peiper. Poematy* [recenzja], „Okolica Poetów” 1935, nr 8.
- Dembowski E., *O dramacie w dzisiejszym piśmiennictwie polskim*, [w:] E. Dembowski, *Pisma*, t. III, Warszawa 1955.
- Fabre J., *Dwa oblicza romantyzmu*, „Przegląd Humanistyczny” 1961, nr 1.
- Fischer E., *O istocie romantyzmu*, „Przegląd Humanistyczny” 1962, nr 6.

Summary

The book presents forms of influence of Juliusz Słowacki's works on Polish poetry from 1918-1968. The basis of the thesis comprises a question of topicality of the great poet's heritage in poetry from the period of fifty years starting with the debut of a generation which appeared in the literary market with the beginning of the second independence.

Three chapters of the first part of the book show three directions of influence of Słowacki's heritage on poetry from the interwar period. The chapter *Od poezji wieszczcej do stereotypu* [From the great poetry to stereotype] contains an analysis of conceptual, structural and stylistic references to Słowacki's heritage in the works of Jan Lechoń. The discussion concerns also factors shaping the literary legend of this skamandryta – the legend creating him as a successor of great romantic traditions, especially those represented by author of *Lilla Weneda*. The first chapter presents changing influence of the poet from Krzemień on the subsequent works of Lechoń. The presentation detects in these works an attempt of adjustment of Słowacki's achievements to then poetic theories in which works of the great poet became an inspiration for creating new historical myths. Furthermore, the analysis emphasises uniqueness (against the background of Polish poetry) of Lechoń's references in the last period of his artistic activity to the mystical poetry of the author of *Samuel Zborowski*, discerning in these references the influence of the pure poetry theory formed by the Reverend Henri Brémond.

The second chapter *Słowacki w służbie rewolucji i ojczyzny* [Słowacki serving revolution and homeland] discusses a casus of Władysław Broniewski, which is connected with incorporating the revolutionary movement into the frames of romantic traditions. Young Broniewski considered Słowacki as a master of poetic art and apprenticeship to him as a necessary stage in education of the poet who simultaneously retains individuality and ability to criticise the teacher.

The third chapter *Rekwizyt retoryczny* [Rhetorical props] offers an insight into the poetic strategy of Kazimierz Wierzyński, who treats Słowacki's heritage as a prop in the rhetorical, political and patriotic poetry, in which the most commonly used method involved usage of phrasemes derived from Słowacki's works – as a starting point of

Wierzyński's considerations. Wierzyński's understanding of the Romanticism and shape of rhetoric were mainly influenced by Mickiewicz. The works of the poet from Krzemieniec was used only when the author of *Wolność tragiczna* [Tragic freedom] meant to communicate bold, persistent words of truth.

The second part of the book presents reception of Słowacki's works by avant-gardists (sequentially: Peiper, Przyboś, Brzękowski), outlining the way of reading the heritage of the great poet in the context of modern poetry. The fourth chapter show the view of the pope of avant-garde on the Romantic's works, opposing their interpretations proposed by Young Poland. In the chapter *Między racjonalizmem a romantyzmem* [Between rationalism and romanticism], the author discusses the strong influence of Słowacki on works of Julian Przyboś (called the biggest connoisseur of the great poet among the then poets), manifested for example in employment of the poetic way of imaging exhibited by Słowacki to create one's own poetic concepts – this employment allowed to accentuate the innovation of Słowacki's works. In the chapter *Słowacki w kontekście nadrealizmu* [Słowacki in the context of surrealism], the researcher emphasises uniqueness (against the background of Polish poets from the 20th century) of strategy characterising Jan Brzękowski, who was inspired by French surrealist poetry and usually accepted Słowacki's poetic convention for mythopoeia purposes.

The third part, presenting the next stage of Słowacki's influence on Polish poetry, comprises the chapter *Drugi Słowacki* [The second Słowacki] in which parantela between Krzysztof Kamil Baczyński and the great poet from the Ikwa River has been mainly discussed. Besides indicating biographical and psychophysical similarities connecting both artists, the analysis concerns Baczyński's modelling after the literary technique of the Romantic within the scope of versification, poetic matter, imaging, symbolically treated colouring, operating similar motifs for similar purposes as well as quotes from Słowacki's works and hints linked to his works.

The eighth chapter *Pod znakiem Piasta Dantyszka i ogórka* [Under the sign of Piast Dantyszek and cucumber] characterises polysemic connections of the outstanding representative of the "Współczesność" ["Present"] generation (the avant-garde of 1956) – Stanisław Grochowiak – with the romantic tradition and works of Juliusz Słowacki perceived as the master of grotesque, rationalistic thinker, author of inspiring historiosophical concepts as well as the poet defining moral and patriotic ideals for the occupational generation of artists.

The book is surmounted with *Zakończenie* [The ending] which summarises the discussed subject area and forms conclusions indicating the active influence of Słowacki's poetry in 1918-1968. The inspiring character of the works of the great poet in the 1930s has been especially exposed.

Ewa Modzelewska-Opara

Keywords: Juliusz Słowacki, poetry reception, romantic tradition, Skamander, Awan-garda Krakowska, revolutionary poetry, war generation, avant-garde 1956

Marian Tatar (1931–2004) – historyk i teoretyk literatury, profesor w Instytucie Polonistyki UJ, autor cenionych interpretacji poezji romantycznej, przede wszystkim wierszy i poematów Juliusza Słowackiego oraz Cypriana Norwida. Współautor (wraz z prof. Ewą Miodońską-Brookes i prof. Adamem Kulawikiem) dzieła *Zarys poetyki* i rozdziału *Romantyzm w Historii literatury polskiej w zarysie* (pod red. prof. Mariana Stępnia i prof. Aleksandra Wilkonia). Był autorem wielu prac literaturoznawczych publikowanych w czasopiśmie i tomach zbiorowych. Redagował serię historycznoliteracką „Zeszytów Naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego” (ponad trzydzieści numerów). Angażował się w prace Oddziału Krakowskiego Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza. Przez wiele lat przewodniczył Komisji Historycznoliterackiej Polskiej Akademii Nauk i był jej historiografem.

ISBN 978-83-8138-537-4

INSTYTUT
LITERATURY

<https://akademicka.pl>